

BISKOPENS NYTTÅRSTALE 2026

Nidarosdomen 15.01.2026. Herborg Finnset, biskop i Nidaros

Velkommen

Buerie båeteme (sørsamisk)

Kjære alle sammen: Godt nytt år!

Jeg vil gjerne begynne i år med å si det lille ordet TAKK. Det ordet som rommer så mye.

Takk for at dere kom i dag, alle dere som representerer ulike tråder i den store samfunnsveven hos oss.

Takk til de fantastiske ambassadørene for den rike musikk-kulturen som har gitt oss en opplevelse å seile videre på, til Nidarosdomens jentekor som har gitt oss en stor kulturopplevelse.

Den tredje takken går til alle kirkeansatte i Nidaros, til alle som er valgt inn i det lokale kirkedemokratiet og til alle frivillige: **Takk** for alt det gode arbeidet som er gjort i 2025, både det andre ser, det som nesten ingen ser og det som ikke er for andres ører og øyne.

TAKK!

Hva har det siste året bragt?

En ny kirke reiser seg

Dette året kommer en ny kirke til å reise seg i Trondheim. Nye Charlottenlund kirke er under oppføring. Det er et spennende og monumentalt bygg med rene linjer, som har allerede har vakt oppmerksomhet. Her er det også satt av plass til en nabolagskafé, til en grønn sone rundt kirka som skal brukes aktivt til dyrking og aktiviteter, og det er gode naboer som gjerne vil samarbeide.

Domprost Kristin Moen Saxegaard fikk oppgaven med å legge ned grunnsteinen i slutten av november. Den inneholder tegninger av den nye kirka, frøposen symboliserer bærekraft, ei tegning fra barna i Leistad barnehage – og fra gamlekirken også et menighetsblad og en bibel. Skatter fra grunnsteinen til dagens kirke fra 1973.

Den nye kirka blir ei kirke for alle dager i uka, med særlig mulighet for å bygge fellesskap mellom mennesker, til å åpne nye rom i hverdagen og i livet.

Diakonien, kirkas omsorgstjeneste viser seg på ulike måter. Det er helt nødvendig hverdagsomsorg som må være der kirka er, og alltid spørre: Hva vil du jeg skal gjøre for deg? Hvem trenger noen å snakke med, en som *ser og hører*? Det er de viktigste spørsmål å stille – og så kan vi handle på det kallet. Slik som Jesus gikk langs gater og veier og oppsøkte de som trengte ham, skal vi gjøre det

samme. Det er fellesskapets Kristus som er usynlig til stede mellom oss. Jeg gleder meg til å følge prosjektet med nye Charlottenlund kirke dette året.

Stadig flere unge søker kirken

Det pågår store demografiske endringer i Trøndelag: Folk flytter på seg, og en større andel av de yngre bor nå i eller rundt Trondheim. 60% av innbyggerne i Trøndelag som er mellom 18 og 40 år bor i Trondheim kommune, og i tillegg kommer ei stor gruppe studenter, som formelt er bosatt i andre kommuner. 44% av befolkninga i Trøndelag bor nå i Trondheim.

Hva betyr dette for hvordan kirka i Nidaros rigger sin virksomhet?

Folkekirka har ansvar for å være et landsdekkende tilbud. Alle innbyggere skal kunne be om kirkas tjenester og få det. Hvordan får vi dette best til, slik at vi også når folk der mange bor, på best mulig måte? Dette er et spørsmål vi må arbeide med. Hva betyr det for oss?

Vi ser ei spennende utvikling i deltakelse særlig på gudstjenester, og på dåp av unge. Vi har ikke statistikken for 2025 ferdig, men det vi hører om er god oppslutning om gudstjenester. Særlig sentrumskirkene i Trondheim melder om synlig mange flere unge gudstjenestedeltakere, som kommer fast til gudstjenester. Det er økende ønske om samtaler og det er etablert ulike samtalegrupper både i menighetene og hos studentprestene. Dette er oppmuntrende, og henger godt sammen med trenden vi ser ellers i landet, og som det meldes om også fra andre land i Europa.

Den svenske kommentatoren Joel Halldorf skriver innsiktsfullt om dette i artikkelen «*Not so secular Sweden*» om de som nå er unge voksne, og ikke har med seg de eldres forutinntatte meninger, hentet fra en sekulær livsforståelse.

SOM-instituttet, en uavhengig svensk meningsmåler, publiserte i mars 2025 en rapport som bekrefter denne trenden: Andelen unge svensker som har deltatt på gudstjenester har økt fra 17 til 34 prosent fra 2020 til 2024. Andelen som tror på Gud har i denne perioden økt fra 20 til 34 prosent, det høyeste nivået siden undersøkelsene startet i 2010.

Halldorf siterer en populær podcaster som sier: «På 90-tallet brukte folk å tenke: Denne personen er religiøs - det betyr at han er dum og gammeldags. Nå tenker de: denne personen er religiøs. Det ligner på å forstå poesi: Selv om jeg ikke forstår det selv, respekterer jeg dem som gjør det.»

Skuffelsen over moderniteten, sammenbruddet i troen på at framtida bare er lys, og en ny åndelig interesse er med på at kristen tro er tilbake som en trygg stemme i det offentlige rommet. Kristen tro er på sitt beste når den ikke tar avstand fra samtida, men engasjerer seg i den med interesse og åpenhet.

Sterke møter i Nidaros

En av høstens reiser for meg gikk til Oppdal. Blant mye annet møtte vi barna på Drivdalen Oppvekstsenter i deres nærmiljø. Det lille Mikaelsskapellet i Vinstradalen er fra 2012. Det ligger høyt oppe i lia, nært skolen og langs pilegrimsleden. Da vi nærma oss, hørte vi klokka som ringte oss inn og sammen. Men da klokka stilna, hørte vi noe *mer*: Vi hørte lyden av *sang* som kom til oss på vinden, fra barna som forberedte seg.

Det ble ei så fin stund der i kapellet. Kirkegulvet er som ei trapp, frontveggen fylles av et stort vindu. Det lille rommet blei fylt av sang fra alle som satt i heile trappa. Rommet blei fylt av sang og glede. Der så vi ut i landskapet, og ned mot Oppdalsbygda, og det vide landskapet rundt. I vinduet henger det et stort, blått kors i glass. Korset svever over landskapet og armene formelig strekker seg til velsignelse over landskap og oss mennesker som bor og ferdes i det. Slik kan vi også tenke at det hellige og Den Hellige til stede mellom oss. Over det som er våre liv. Sånn som det er. I enhver tid.

En lørdag i slutten av oktober kom arrangementet «Bønn på Stiklestad». Det er ikke oppsiktsvekkende at noen *ber* der. Det som var spesielt, var den brede samlinga av ulike kirker og menigheter som har sitt virke på Innherred. Vi var på en slags festival hvor vi kunne oppleve mangfoldet i hverandres tradisjoner og måter å være kirke på – og oppleve at vi *hører sammen*, i ett stort fellesskap. Til slutt feiret vi gudstjeneste sammen i Stiklestad kirke – alle sammen. Et mangfoldig og fargerikt fellesskap. Dagen var en del av årets arrangementer under Nasjonaljubileet – Norge i 1000 år sin paraply, og Nidaros bispedømmes egen satsing. Vi øver til 2030 – og gleder oss over alt som skjer underveis!

Nasjonaljubiléet må bli vårt

Godt nyttår. Om fire år har vi allerede feira nyttår i 2030 og er på full fart inn i tusenårsfeiringa. Nasjonaljubileet «Norge i 1000 år» er hele Norges jubileum. Målsettinga er ei feiring som inkluderer og engasjerer. Både de som kan regne slekta i mange generasjoner i dette landet, og de som er født andre steder og kommet hit som barn eller voksne, fra andre kulturer og med ulik tro kan si : Dette er *mitt* land. Her hører jeg til.

Om samfunnsfellesskapet vårt når dette målet, avhenger av hva vi gjør i år og i årene som følger. Det trengs mange samtaler, mange programmer, mye grasrotengasjement om vi skal nå målet om at «alle» skal kjenne til hva det handler om. Her har Nasjonaljubileet 2030, med nasjonalt sekretariat på Stiklestad og hovedkomiteen som stortingspresidenten leder, gjort et formidabelt arbeid. *Oppfølginga* må vi alle ta del i, finne ut hva vi vil bidra med, og delta! Det er sånn fellesskap og demokrati virker.

I 2005 feiret Norge hundre år som selvstendig stat. H M Kongen var på Stiklestad 30.juli, og beskriver hvordan slaget i 1030 dannet klangbunn for hundreårsminnet for selvstendigheten i 1905. Han trakk tråder til grunnloven og 200-årsjubileet som skulle feires i 2014. Kongen beskriver framvoksteren av Olavstradisjonen og sier: «De vedvarende Olavstradisjonene er et av de sterkeste folkelige uttrykk for *sammenheng* mellom nasjonens framvekt i middelalderen og vår egen tid». Hvordan tar vi med oss denne innsikten i det jubileet vi nå arbeider med, hvert år?

Forbindelsen som Kongen gjør oppmerksom på, kan vi også se i Grunnloven, som i §2 nå beskriver forbindelsen mellom kristen tro og tradisjon og målet for dagens samfunn slik: «*Verdigrunnlaget forblir vår kristne og humanistiske arv. Denne Grunnlov skal sikre demokratiet, rettsstaten og menneskerettighetene.*»

Vi trenger å møtes i samtaler om hva dette betyr for oss i dag. I 2024 fokuserte vi særlig på hvordan den nye, kristne loven fra 1024 snudde samfunnets orienteringspunkter fra ætt til individ, og fra at makta rådde til at retten rådde, fordi det fantes en rett og prinsipper som var større, som var evige, og nådde lenger enn til ættas perspektiv.

I år er det slekt og samfunn som er i fokus. I 2027 har jubileumsstafetten *Tilhørighet* som tema, bl.a blir dette urfolks og minoriteters år.

Den norske kirke deltar i nasjonaljubileet gjennom brede samarbeid i rollen som Norges største sivilsamfunnsaktør, og som trossamfunn gjennom gudstjenester og andre feiringer.

Hvordan kan fellesskap som du er med i, delta i den offentlige samtalen og i ulike feiringer? Vi skal ha ambisiøse mål om at mange kommer til Trøndelag i 2030, men hva skal de oppleve her? Hva skal de ha med seg hjem? En feiring i 2030 blir et tomt skall om vi ikke har et forhold til «hvorfor», om det ikke har innhold og forankring. Alle samtaler om demokrati, om fellesskap, arrangementer som ungdom kjenner seg hjemme i, opplevelser av levende kultur, tro og tradisjon som vi er kommet fra, er velkomne og nødvendige. Vi trenger et maktkritisk blikk, og at det selvsagte utfordres, slik at vi får øye på det som vi for alt i verden ikke vil miste.

Høsten 2025 feiret synagogen 100-årsjubileum. Det jødiske nærværet i byen vår har røtter enda noen flere tiår tilbake. Både HM Kongen og statsministeren deltok i jubileumsfeiringa. Fra det jødiske samfunnet i Trondheim fikk vi i fjor dystre fortellinger om økende utrygghet og et enda mørkere trusselbilde. Opplevelsen av at det blir taust, er vanskelig å leve med. Vi må styrke støtten, tryggheten og nettverket som våre medborgere særlig trenger, og dyrke mangfoldet vi ikke vil miste.

Kirken i en beredskapstid

Beredskap er et ord vi møter ofte. Det handler om mye mer enn å ha vann og havregryn, batterier og ekstra ved på lager.

Sist vinter ga Den norske kirke ut en oversikt over hvilke typer beredskapsarbeid vi står i hele tida. Den lokale kirka er en del av den veven som utgjør lokalsamfunnene. Kirkas mengdetrening og kompetanse på krisehåndtering i hverdagen er grunnlaget. Hver uke skjer det dødsfall som gjør at hverdagen bryter sammen for de som står midt i det.

Her er kirka til stede, i det som blir så vanskelig når vi er midt i det.

Den norske Kirke er et nettverk og en struktur for sivil samarbeid, til stede i absolutt hele landet, og er og vil være en viktig medspiller. Den er også et sted for kulturdeltakelse og frivillighet, og står for viktige bidrag til sivil motstandskraft. Den er et nettverk av uvurderlig verdi i en nasjonal krise.

Beredskapsmeldinga som kom i fjor sier det slik: *«En godt opplyst befolkning, med god tilgang på kunnskap om og forankring i egen kulturell identitet, vil ha bedre muligheter til å ta gode valg for seg selv og sitt nærsamfunn i en krisetid. Dette kan være avgjørende for hvordan nasjonen som helhet står gjennom en krise.»*

I 2025 gjorde Nidaros bispedømme noe nytt: Vi inngikk en strategisk samarbeidsavtale med Ørland flystasjon. Ørland er en av de kommuner hvor Forsvaret er tydeligst til stede.

Det trengs gjestfrihet og åpne møteplasser. Hva kan kirka være med og skape, sammen med andre? Den lokale kirka i Ørland vil alltid ha med seg spørsmålet: Hva betyr det å være kirke i *dette* samfunnet og for disse innbyggerne? Hvordan kan forsvaret og sivilsamfunnet samarbeide godt og tillitsfullt, til beste for alle innbyggerne i kommunen? Vi så at vi både har nytte av å snakke sammen og bli klar over hva vi kan bidra med- og at det er naturlig å sørge for at den samtalen fortsetter. En slik strategisk avtale sikrer oss et felles rom å samtale og planlegge i, til å forstå hverandres motivasjon og begrunnelser og hva vi kan bidra med i oppbygginga av et trygt, pålitelig og motstandsdyktig samfunn.

Det er forskjell på fedrelandskjærlighet eller nasjonalfølelse og sjåvinisme og nasjonalisme som brukes til å stenge andre ute. Vi ser at den usunne nasjonalismen nå brukes som brennstoff i konflikter for å stenge andre ute. Vi er omgitt av polariserende utspill som vil splitte oss, som vil få oss til å tvile på det som er sant. Slik sår man splid og gir grobunn for desinformasjon. Mer enn noen gang trengs det at vi er våkne, slik at vi forstår hva vår nordiske og europeiske tradisjon er verd, og hva som står på spill. Rettsstaten bygger ikke på «Skal ha» - men på spørsmålet «Hva kan jeg gjøre for deg»?

I forrige uke var det Trøndelagsmøte. Mange ledere fra offentlig forvaltning og næringsliv deltok på denne samfunnskonferansen. Der var også den ukrainske ambassadøren, Olexyi Gavrysh, som gjest. Hans budskap var:

- Du kan ha så mye utstyr som helst, men hvis samfunnet mangler viljen til motstand, vil det ikke hjelpe noe
- Propaganda virker der det er «sprekker» i samfunnet
- En krise er en prøve på tilliten mellom myndigheter og folk. Bygg denne tilliten nå, i fredstid

Håpets flamme

Enda så mørk og håpløs vi synes verden og tida ser ut, må vi holde fast på at Guds himmel er spent ut over jorda og vår verden, hver dag, hele tida. Stjernene lyser fremdeles i mørket, eller som vi leser hver juledag: «Lyset skinner i mørket, - og mørket har ikke overvunnet det.»

Håpet er der for oss, også når det mørkner i verden. Det er gode folk rundt om, og det er mange som har varme hjerter og et våkent blikk for andre, og som ønsker å være med og holde håpets og kjærlighetens flamme brennende.

Det er mye vi tar for gitt og selvsagt. Alt det vi har fått i hendene, fordi vi er blitt født inn i denne tida og dette landet, gjør oss takknemlig for at det ble slik. Det skal vi glede oss over, og når du ser deg i speilet om morran er det også en grunn til å spørre: *Hva kan jeg gjøre, sammen med andre, for å gjøre verden til et bedre sted – i dag?* Her bruker vi forskjellige ord på det vi arbeider med: Kirka sin visjon sier: «Mer himmel på jord».

Vi sitter i en av de mest ladede nasjonale symboler vi har: Nidarosdomen er et fantastisk bygg, og det er breddfullt av budskap. Den er hjertet av middelalderbyen Trondheim, og nasjonalhelligdommen vår. Den ser nå ut omtrent som den kan ha gjort på 1300- tallet, da den stod ferdig i all sin prakt. Midt i alt dette mektige har jeg i kveld lyst til å gjøre dere oppmerksom på noe annet:

Øverst i korbuen i øst er den korsfestede Kristus. Ved sida av står Maria Jesu mor, og den yngste disippelen Johannes. Det ser ut som det totale nederlag. Alt er tapt.

Over denne gruppa, helt opp mot taket, er det en liten skikkelse. En liten engel i en uskylds-lyseblå kjole. Den holder noe i hendene sine. Ei krone. Jesus sin krone. Det er i det tilsynelatende totale nederlaget at det oppstår og skapes noe nytt. Det er forskjellen mellom maktens styrke, som bragte vold og død og kjærlighetens makt som bærer med seg håpet og livet: Engelen med krona viser veien til mysteriet, til livet som døden ikke kan holde tilbake og den evige kjærlighet til all Guds skapning.

Gud er fremdeles til stede og skaper på nytt i sin verden, så skakkjørt den enn ser ut til å være, og vi slutter ikke å synge «Deilig er jorden». Den ble skrevet som en protest i en urolig tid prega av krig, og vi skal fortsette å synge den som en protest mot mørket, og som et løfte til hverandre om å holde fast på takken for det vakre: for livet, håpet, troen og kjærligheten - og for hverandre.